

GÖTEBORGS UNIVERSITET
PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN

**Våld i nära relationer – våldsutsatta kvinnor beskriver talet
om våldet**

Lovisa Oscarsson

Självständigt arbete 27 hp
Examensarbete
Vårterminen 2015

Handledare: Ulf Axberg
och Anna Georgsson Staf

Våld i nära relationer – våldsutsatta kvinnor beskriver talet om våldet

Sammanfattning. Studien syftade till att undersöka hur kvinnor som levt i en våldsamt relation beskriver att mannen pratade om våldet samt hur kvinnorna såg på det sätt som mannen pratade om våldet. 32 intervjuer med kvinnor analyserade med induktiv tematisk analys. Resultaten visade att kvinnorna beskrev att mannen förnekade, förminskade samt skuldbelagde kvinnan för våldet och i några fall hävdade sin rätt att utöva våld. Resultatet visade även att kvinnorna önskade att han hade pratat ärligare och öppnare om våldet, att kvinnorna försökt förstå mannens våld samt att kvinnorna blev påverkade av hur mannen pratade om våldet. Resultaten stämde i hög grad överens med tidigare forskning vilket diskuteras i diskussionen.

Denna studie berör mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Tidigare forskning har ofta antingen fokuserat på omfattning och konsekvenser av våldet alternativt kvinnan och hur hon kan vilja stanna med en man som slår (Frenzel, 2014; Lundgren, 2004; Nordborg, 2008b). Den här uppsatsen tar ett annat perspektiv och lyfter utsatta kvinnors beskrivningar av talet om våldet som en väsentlig aspekt i våldet. Närmare bestämt hur mannens tal om våldet beskrivits av kvinnorna samt hur kvinnorna ser på det sätt som mannen talat om våldet. Talet om våldet kan sällan ses som en direkt beskrivning av det faktiska våldet utan snarare en aktiv del i formandet av upplevelsen av våldet. Att lära känna kvinnors beskrivningar och upplevelser kopplade till mannens sätt att tala om våldet är ett sätt att bredda kunskapen om mäns våld mot kvinnor. Sådan kunskap kan styrka arbetet mot våldsamma relationer. I studien har 32 semistrukturerade intervjuer analyserats med hjälp av tematisk analys (Braun & Clark, 2006). Intervjuerna är gjorda inom projektet *Utvärdering av stödinsatser för barn som bevittnat allvarliga konflikter i sin familj* (USBKF) som drevs 2008-2011 (Broberg et al., 2011). Den definition av våld som används i uppsatsen är densamma som i projektet och innefattar såväl sexuellt, psykiskt som fysiskt våld. I aktuell studie benämns respondenterna som kvinnor, detta för att betona att det är mäns våld mot kvinnor i nära relationer som studeras och inte våld i nära relationer generellt.

Under 1960-talet skedde en förändring gällande hur makten bör vara fördelad inom relationer (Van Lawick, 2013). De patriarkala strukturer vilka genomsyrade samhället och relationerna mellan män och kvinnor började alltmer ifrågasättas. Idag är våld tabubelagt och jämlikare relationer i många fall norm (Van Lawick, 2013). Trots detta är mäns våld mot kvinnor i nära relationer alltför vanligt.

Prevalenssiffror kring våld i nära relationer skiljer sig ofta åt, detta främst beroende på att definitionen av våld varierat mellan studier (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski, 2001; Straus, Hamby, BoneyMcCoy, & Sugarman, 1996). Enligt BRÅ utsattes år 2012 2,2 procent av kvinnorna och 2,0 procent av männen för fysiskt våld i en nära relation, 6,8 procent av kvinnorna respektive 6,2 procent av männen utsattes för psykiskt våld (Frenzel, 2014). Av de som utsattes för fysiskt våld utsattes 85 procent även för psykiskt våld. Våld i en nära relation drabbar en betydande del av befolkningen och är enligt BRÅ relativt jämt fördelad mellan könen. Det våld kvinnor utsätts för är dock allvarligare och kvinnor har i högre grad behov av stöd och

hjälpinsatser (Frenzel 2014; Straus, 2011). Av de kvinnor som år 2012 blivit utsatta för grov misshandel av en tidigare partner rapporterade 29,1 procent att de uppsökte eller hade behövt uppsöka sjukvård (Frenzel, 2014). Motsvarande siffra för män var 2,4 procent. Våld mot kvinnor upprepas dessutom i högre grad än våld mot män samt att de gånger då kvinnor utsatt mannen för våld har det ofta föregåtts av att hon själv blivit utsatt (Dobash & Dobash 2004; Swan & Snow, 2002). Även andra studier har pekat på att mäns våld mot kvinnor är allvarligare och i högre grad upprepas (Feder & MacMillan 2012; Lundgren et al., 2001).

Våld i nära relationer har visats medföra allvarligare konsekvenser än våld som ej begås i en nära relation (Courtois, 2004). Då en kärleksrelation även är en anknytningsrelation så riskerar våld i en kärleksrelation att medföra anknytningstrauma. Anknytningstrauman är mer komplicerade och mer genomträngande än vad som är vanligt vid trauma. Anknytningstrauma tenderar dessutom att få större inverkan på den utsattes självbild och självvärde samt att göra den utsatte mer otrygg i sin generella anknytning (Courtois 2004; Weston 2008). Om det finns barn med i bilden riskerar våldet att göra även den icke-våldsamma föräldern mindre tillgänglig för barnet och det särskilt i de stunder då barnet verkligen behöver av sin förälder (Almqvist & Broberg, 2004). Även PTSD är en vanlig påföljd av att ha utsatts för våld i en nära relation och har visats ha en negativ inverkan på föräldraförmågan (Cohen, Hien & Batchelder 2008). Att tillbringa uppväxten i en familj där våld förekommit har dessutom visats vara en av de tydligaste riskfaktorerna för att hamna i en våldsamt relation som vuxen (Carbone-Lopez, Rennison & Macmillan 2012). Utöver den fysiska och psykiska hälsan kan våld i en nära relation också få påverkningar på social situation, ekonomi och boende (Grip & Broberg, 2013).

Det finns få gemensamma nämnare för de män som använder våld i en nära relation. Våldet har visats förekomma oavsett männens sociala bakgrund eller personlighetsmässiga avvikelser (Eliasson och Ellgrim, 2006). Männen själva har visats förhålla sig till våldet genom att distansera sig från det, förneka det samt lägga ansvaret för våldet på andra så som på kvinnan (Hearn, 1998). Att förminska allvaret av sitt våldsbruk samt se kvinnan som ansvarig är ett mönster som inte bara återfinns hos våldsutövande män. I rättsliga sammanhang såväl som hos gemene man har man funnit att kvinnan tenderar att ses som ansvarsbärande även när hon är offer (Burman, 2007; Eliasson, 2008a; Grände, 2005; Holmberg, Smirthwaite & Nilsson, 2005; Jeffner, 1998; Norberg 2008b). Det har också visats finnas en tendens hos kvinnor att överdriva sin våldsutövning till skillnad från män som istället tenderar att underdriva sin (Dobash & Dobash, 2004).

Det finns få handlingar utöver aggressivitets- och våldshandlingar som har en sådan stark markering av könstillhörighet (Eliasson 2008a). Våldet har sedan länge varit en manlig markör både när det gäller det legala (polis och militär) liksom det kriminella/illegala våldet. Utifrån kritisk mansforskning och feministisk teori kan den sociala kategorin "man" anses vara det som gör våld till en möjlig resurs för de män som slår (Hearn, 1998). Det vill säga den sociala konstruktionen maskulinitet tillåter våld i högre grad än till exempel den sociala konstruktionen femininitet som i högre grad handlar om anpassning (Nordborg, 2008b; Hearn, 1998). Män kan därför ha närmare till att ta till våld än kvinnor.

Samhälle och kultur är aktiva delar i att organisera och konstruera relationer mellan könen (Eliasson, 2008a). Redan som små lär vi oss att bråkiga pojkar är normalt medan flickor som bråkar i högre grad straffas. Att vara dominerande blir på så vis en

del av pojkars repertoar medan det hos flickor ses som udda och okvinnligt. Det finns ofta ett socialt hot i att bete sig icke normativt, för kvinnor är risken att bli kallad hora och för mannen att bli kallad homosexuell. Kvar står ofta den socialt normativa mannen som den dominerande och sexuellt aktiva, och kvinnan som den underlägsne och sexuellt tillgivne. Detta präglar också de sexuella kontakterna och kan medföra att kvinnor som utsatts för sex mot sin vilja ibland kan ha svårt att veta om det var frivilligt eller inte, detsamma gäller våld (Eliasson, 2008a; Gavey, 2005).

Män som är våldsamma mot kvinnor är det dock i regel endast mot den kvinna de lever med (Eliasson, 2008a) Förälskelsestadiet i en kärleksrelation är en tid då man i högre grad tenderar att hänfälla åt mer traditionella könsroller (Nordborg, 2008b). Det uppstår således en traditionell över- och underordning som kan vara svår att senare jämna. Det finns dessutom ofta tryck både utifrån likväl som inifrån relationen att de traditionella maktförhållanden och könsroller ska råda.

En av de starkaste prediktorerna för att hamna i en våldsam relation som vuxen är att man vuxit upp i en familj där våld förekommit (Carbone-Lopez, Rennison & Macmillan, 2012). Ur ett psykologiskt perspektiv kan parrelationen ses som särskilt aktuell för att aktivera vissa primitiva inslag hos oss (Balint, 1993a). Den intima fysiska och psykiska tvåsamheten påminner om primära relationer till omsorgspersoner. Primitiva behov, farhågor och stark ångest kan lätt uppstå i rädslan för att man i relationen inte ska få det gensvar man också saknat från sina föräldrar.

Våld och aggressivitet i en nära relation kan även ses som ett skydd mot hot gentemot det psykologiska självet, det vill säga våra självrepresentationer och vår identitet (Fonagy, Moran & Target, 1993). Det psykologiska självet skapas i primära interaktioner med en omsorgsperson och de speglingar av barnet som omsorgspersonen ger. Att en omsorgsperson har tolkat ens signaler som välvilliga och meningsbärande är essentiellt för en sund självbild. Om omsorgspersonens tankar och tolkningar istället varit destruktiva och sårbara kan barnet blivit avskräckt i sina försök att spegla sig i den andres tankar. Detta riskerar att på sikt medföra begränsad förmåga till empati och också en begränsad tillgång till symboliska representationer. Sådan begränsning medför att känslolimpulser lätt övergår till fysiskt handlande. Även små provokationer kan i dessa fall skapa så starka känsloreaktioner att ett reflexivt handlande blir omöjliggjort (Fonagy 2010, Johnsson 2004). Ett aggressivt beteende i nära relationer kan även förklaras utifrån modellinlärning, man har funnit vissa mönster som tyder på att män som vuxit upp med en våldsam far tenderar att upprepa samma generations och könsmönster, detta gäller dock inte kvinnor (Eliasson och Elligrim, 2006; Pahl & Pahl, 1985).

Trots att hemmet visat sig vara en mycket osäker plats för kvinnor så förväntar sig kvinnor inte att bli utsatt för våld i sin nära relation (Dobash & Dobash 2003; Van Lawick 2013). "Normaliseringsprocessen" beskriver hur de kvinnor som lever med en man som utövar våld kan komma att uppfatta våldet som en oönskad om än normal del av vardagen (Lundgren, 2004). Det finns flera element som man funnit är vanliga i våldsamma relationer och som beskrivs underlättas normaliseringen. Dessa element innefattar att kvinnan blir kontrollerad, isolerad samt att mannen växlar kraftigt mellan våld och kärleksfullhet. Dessutom tenderar mannen att beskriva kvinnan som ansvarig för våldet och kvinnan att efterhand anamma denna beskrivning av sig själv. Kritik har dock väckts mot den bild av kvinnan som beskrivs i normaliseringsprocessen. Kvinnan blir genom dess lins sedd som en passiv aktör och vissa menar att fallet snarare är det motsatta, kvinnan för en ihärdig kamp mot mannen och hans våldsutövande. Att lämna en våldsutövande man är dock inte lätt och hjälp behövs utifrån (Hydén, 1999 & Hydén

1995). Att kvinnor lämnar våldsamma män har ofta att göra med tre sammanflätade processer, dessa berör det fysiska uppbrottet, att bli fri känslomässigt samt att se och definiera våldet och utsattheten som varit i relationen (Holmberg & Enander, 2007). Att kvinnan i så hög grad ses som ansvarsbärare både i en samhällelig kontext men även i mannens och ibland hennes egen beskrivning av det skedda kan begränsa hennes möjligheter att själv se sin utsatthet och således också att lämna (Hearn, 1998; Eliasson 2008a; Burman 2007).

Forskning har undersökt hur män som använt våld i en nära relation talar om sitt våld (Hearn, 1998). Det poängteras att sambandet mellan våld och tal om våld kan vara betydligt mer komplext än vad det först framstår som. Utifrån en strukturellt konstruktivistisk utgångspunkt är mäns tal om våldet både en del i skapandet av dem själva och av våldet likväl som en del i återskapandet av heteronormativa roller. Våldsutövande mäns sätt att prata om våld bör utifrån denna utgångspunkt vara annorlunda än våldsutsatta kvinnors sätt att prata.

Syfte och frågeställning:

Talet om våldet kan anses vara en aktiv del i skapandet av både relationen och av våldet. Genom att ge inblick i hur detta tal kan se ut samt vad den utsatte tänker om sättet som mannen talar på hoppas denna uppsats ge information om en väsentlig aspekt av den våldsamma relationen. Frågeställningar som förväntades bli besvarade är:

1. Hur beskriver kvinnorna att mannen pratade om det våld han utövade?
2. Hur ser kvinnorna på det sätt som mannen talat om våldet på?

Metod

Studien är en kvalitativ intervjustudie med en induktiv ansats. De metodologiska valen gjordes utifrån vad som ansågs passa bäst utifrån syftet. Intervjuerna var semistrukturerade och berörde kvinnornas minnen av hur mannen pratade om våldet och hur dom tror att han tänkt och känt relaterat till våldet samt hur kvinnorna själva tänkte utifrån det hon berättat om mannen. Fokus i bearbetning av materialet har varit på kvinnornas minnen av hur mannen har pratat om våldet samt hur kvinnorna har tänkt och känt relaterat till mannens tal om våldet. Intervjuerna analyserades med tematisk analys och teman identifierades och organiserades med syfte att ge en innehållsrik tematisk beskrivning (Braun & Clarke, 2006).

Forskningsprojektet

Intervjuerna genomfördes med kvinnor 2008-2011 som en del i forskningsprojektet *”Utvärdering av stödinsatser för barn som bevittnat allvarliga konflikter i sin familj* (USBKF) (Broberg et al., 2011) som har prövats och godkänts av etisk nämnd D-nr: 565-08. Syftet med forskningsprojektet var att beskriva de deltagande mammornas självrapporterade psykiska ohälsa och livssituation samt

huruvida de stödinsatser som mammorna fick hade några tydliga effekter på upplevd livskvalité och psykisk hälsa under året som studien pågick.

Intervjuerna som är aktuella för denna studie genomfördes vid det tredje och sista tillfället som forskarna träffade mammorna vilket var ett år efter den första kontakten.

Deltagare

Deltagare beskrivs närmare i rapporten ”*Utvärdering av stödinsatser för mammor som utsatts för våld i en nära relation av en manlig partner*” (Grip & Broberg, 2013) men beskrivs här i sin korthet.

Ett av urvalskraven för att delta i det ursprungliga forskningsprojektet (USBKF) var att kvinnan hade tillräcklig med språkkunskap för att intervjuer skulle kunna genomföras på svenska eller engelska. Detta för att forskningsprojektet saknade ekonomiska förutsättningar för att kunna erbjuda tolk. Ett annat urvalskriterium var att våldet inte skulle ha legat mer än tre år tillbaka i tiden när studien påbörjades. De intervjuer som ligger till grund för aktuell studie kan således innefatta intervjuer med kvinnor som varit utsatta för våld som längst fyra år tillbaka i tiden.

Det ursprungliga antalet kvinnor i forskningsprojektet var 219 stycken varav det utfördes intervjuer med de 90 kvinnor som var med vid tredje och sista tillfället, ett år efter den första kontakten. Från dessa 90 intervjuer gjordes för denna studie ett urval baserat på längd på intervjuerna. Långa intervjuer förväntades ge mer material och valdes därför ut. Aktuell studie bygger på material från 32 av de ursprungliga 219 kvinnorna.

Beskrivning av deltagarna. Med hänsyn till känsligheten i materialet så har forskningsprojektet (Broberg et al. 2011) gett nya kodnummer till intervjuerna innan de lämnades ut till mig. Information kan därför endast ges om de ursprungliga 219 kvinnorna men inte specifikt om de 32 som är aktuella för denna studie.

De 219 kvinnorna var i genomsnitt 36 år ($M=35,9$, $SD = 7,1$) från 21 till 50 år. De hade alla barn och i medeltal två barn ($M=2,21$, $SD=1,0$). En sjättedel av kvinnorna hade en utbildningsnivå motsvarande 9-årig grundskola eller mindre och ungefär en sjättedel hade från ett till två års yrkesutbildning efter grundskolan. Den större andelen av kvinnorna hade en utbildning som bestod av avklarad gymnasieutbildning (30 %) eller studier på universitetsnivå (41 %) Nästintill 50 % av kvinnorna var yrkesarbetande, 10 % arbetslösa och nära inpå var femte var långtidssjukskriven (det vill säga sjukskriven i över 6 månader). Cirka tre fjärdedelar av kvinnorna var födda i Sverige, en tiondel var födda i övriga Europa och en femtedel utanför Europa. Kvinnornas socioekonomiska status beräknad utifrån yrke, sysselsättning och utbildning låg något lägre genomsnitt än för svenska kvinnor i stort. Det lägre snittet förklaras dock huvudsakligen av att kvinnorna trots deras relativt höga utbildningsnivå ej befann sig på arbetsmarknaden till följd av långtidssjukskrivning.

I aktuell studie deltog dock 32 av de 90 kvinnor som ursprungligen intervjuades.

Instrument

Formen för intervjuerna är hämtad från anknytningsintervjuer (Steele & Steele,

2008) och utformade för att få fram såväl episodiskt som semantiskt material. Intervjuerna var semistrukturerade och utgick från fyra övergripande frågeområden med flera specifika frågor vilka alla berörde hur kvinnorna tänkte att mannen tänkte och kände inför sitt våld samt hur han pratade om våldet. Frågorna berörde också hur kvinnorna själva tänkte inför det som han sagt och gjort. Intervjuerna var runt 15 minuter långa och spelades först in för att därefter transkriberas.

Den semistrukturerade formen tillät följsamhet gällande ordning på frågorna samt även sättet som frågorna formulerades på. I frågeguiden till de semistrukturerade intervjuerna gavs särskilda instruktionerna kring att intervjuaren bör vara följsam och använda kvinnans beteckning av våldet (se bilaga). Intervjuaren fick instruktioner att efterfråga svar från kvinnan på två nivåer, dels episodiska minnen av vad mannen sagt och visat och dels vad hon tänkte och kände om vad han sagt och visat. Kvinnan uppmanades att precisera sina svar på de frågor som rörde episodiska minnen.

Tillvägagångssätt

Rekryteringen av deltagarna skedde under 2008 och beskrivs närmare av Grip och Broberg (2013) men beskrivs även här i sin korthet. Rekrytering till forskningsprojektet (Broberg et al. 2011) skedde via verksamheter som arbetade med stöd till mammor och/eller deras barn som varit utsatta för våld i en nära relation. Exempel på verksamheter från vilka rekryteringen skedde är verksamheter som arbetade med mammor och barn i grupp, med individuellt stöd till barn och mammor, BUP, socialtjänstens skyddade boende samt Familjerätten.

Merparten av kvinnorna hade under året innan intervjun utfördes haft någon form av stödjande kontakt. Närvarande vid intervjuerna var endast intervjuaren samt kvinnan. Intervjuerna var runt 15 minuter lång. Några av intervjuerna har utförts över telefon men huvudsakligen har intervjuerna utförts i direkt möte med kvinnan. Intervjuerna spelades in. Intervjuaren pratade något med kvinnan innan inspelningen började och presenterade vad den ska handla om.

Några av intervjuerna har transkriberats av mig och några av en tidigare psykologstudent (Silander, 2014). Kodning och tematisering av intervjuerna har utförts av mig.

Databearbetning

En tematisk analys genomfördes (Braun & Clarke, 2006). Varje intervju lästes igenom i sin helhet för att få en överblick över materialet. Tankar och återkommande likheter i intervjuerna noterades. Med en induktiv ansatts kodades materialet men med särskilt fokus på de delar av intervjuerna där kvinnan tydligt uppgav att mannen på något sätt talat om våldet samt vad kvinnan tänkt och känt kopplat till hans sätt att prata om våldet. I kodningsprocessen slogs koder som bedömdes höra samman ihop och organiserades efterhand i tema och underteman. Exempel på detta är hur undertemana "*hon började*", "*hon provocerade fram våldet*" samt "*hon är psykiskt sjuk*" bildade temat "*Hon är problemet*". Analysen har varit ett växlande mellan att granska de enskilda koderna, de framväxande temana samt det övergripande materialet. Detta för

att säkerställa att de teman som vuxit fram varit grundade både i de enskilda koderna samt i det övergripande materialet. Temana representerar det gemensamma i intervjuerna, vissa underteman representerar dock det som särskilt stuckit ut inom det gemensamma. I dessa fall beskrivs det i redogörelsen av resultatet.

När tematiseringen började klarna skrevs en sammanfattande text av temana och belysande citat valdes ut. Citaten har redigerats för att underlätta läsning men med försiktighet så att innebörden inte förändrats. Slutligen fick kvinnorna fiktiva namn för att läsaren skulle ha möjlighet att se i vilken mån det är olika eller samma kvinnor som citeras.

Resultat

Vid den tematiska analysen av materialet skapades sju stycken teman. Dessa teman presenteras i två olika avsnitt. Först presenteras teman utifrån kvinnans återgivelser av hur mannen har pratat om våldet, här beskrivs hennes minnen av vad mannen har sagt i våldssituationer eller i situationer relaterade till våldet (se tabell 1 sidan 8). De teman som här framkom var *1. Det har inte hänt* som beskriver hur mannen på olika sätt förnekade förekomsten av våldet, *2. Förminskade våldet* vilket beskriver mannens sätt att göra våldet mindre än vad kvinnan upplevde att det var, *3. Hon är problemet* där de olika sätt som mannen skuldbelade kvinnan på beskrivs och *4. Rätten att utöva våld* som beskriver hur vissa av männen uttryckt sin rätt till våldet.

I nästa avsnitt presenteras teman utifrån hennes beskrivningar av hur hon ser på det sätt som han har talat om våldet på (se tabell 2 sidan 8). Dessa teman med underteman är: *5. Hon önskar att han hade pratat ärligt och ansvarsfullt om våldet* vilket beskriver varför kvinnan önskade att han pratat annorlunda om våldet samt hur kvinnan önskade att han hade pratat om våldet, *6. Hennes förståelse för varför han slår* där kvinnans förklaringar och förståelse för hans våld beskrivs samt *7. Hon blev påverkad av hans sätt att prata om våldet* som beskriver på vilket sätt kvinnan blivit påverkad av hans tal om våldet samt hot om våld.

Tabell 1.

Teman utifrån kvinnornas beskrivningar av hur mannen har pratat om våldet.

Tema	Undertema
1. Det har inte hänt.	1.1 Aldrig varit våldsam 1.2 Minns inte våldet
2. Förminskade våldet.	2.1 Upplevelsen överdriven 2.2 Våldet var inte farligt
3. Hon var problemet	3.1 Hon provocerade fram våldet 3.2 Hon började 3.3 Hon är psykiskt sjuk
4. Rätten att utöva våld.	4.1 Rätt att utöva våld eftersom han är man. 4.2 Rätt att utöva våld eftersom han är just han.

Tabell 2

Teman utifrån hur kvinnorna ser mannens sätt att prata om våldet.

Tema	Undertema
5. Hon önskar att han hade pratat ärligt och ansvarsfullt om våldet.	5.1 För hennes skull 5.2 För barnens skull 5.3 För att kunna förändras
6. Hennes förståelse för varför han slår.	6.1 Hon förklarar hans våld med hans bakgrund 6.2 Hon tror att han har någon form av psykisk störning 6.3 Hon tänker att han gjorde så gott han kunde
7. Hon blev påverkad av hans sätt att prata om våldet.	7.1 Hon har kämpat med sitt förhållningssätt till hans tal om våldet. 7.2 Hans hot om våld tystade henne.

Kvinnornas beskrivning av hur mannen har pratat om våldet

I analysen av kvinnornas beskrivning av hur mannen talat om våldet identifierades fyra centrala huvudteman; *Det har inte hänt, Förminskade våldet, Hon är problemet* samt *Rätten att utöva våld* (se tabell 1 sidan 8).

1. Det har inte hänt. Vanligt förekommande var att kvinnorna beskrev att mannen på olika sätt hävdade att hela eller delar av det våld de utsatt kvinnan för inte hade hänt. Vissa av kvinnorna beskrev att mannen nekat till allt våld och ibland till att överhuvudtaget ha gjort några fel. I andra fall beskrev kvinnorna att mannen helt enkelt sagt sig inte minnas våldet. I kvinnornas berättelser blev det tydligt att mannen inte höll en konsekvent linje i sitt förnekande av våldet. Han kunde vid vissa tillfällen ha hävdat att våldet inte hade hänt överhuvudtaget, vid andra tillfällen att det var vissa aspekter av våldet som inte hade förekommit och vid ytterligare andra tillfällen att han inte mindes att det förekommit våld.

1.1 Aldrig varit våldsam. Flera av kvinnorna berättade att männen förnekade våldet i sin helhet, han hade aldrig varit våldsam och det som kvinnorna upplevt hade helt enkelt inte hänt. Hela händelseförloppet förnekades då.

“Eh han har ju inte gjort nånting egentligen alls. Han har inte kränkt mig han har inte hotat mig han har inte slagit mig han har aldrig rört mig, överhuvudtaget[...].” (Naomi)

Några av männen beskrevs ha förnekat våldet men samtidigt också ha visat eller uttryckt skuld för det skedda medan andra män beskrevs ha förnekat allt utan att samtidigt ha gett uttryck för skuld.

1.2 Minns inte. I flera fall återgav kvinnorna att mannen sagt sig helt enkelt inte minnas våldet. I vissa fall fanns det enligt kvinnorna ingen riktig förklaring till varför han inte skulle minnas och att han uttryckt att han inte mindes sågs i dessa fall mer som självvalt och som en del i ett aktivt förnekande av våldet. Flera av kvinnorna beskrev dock att mannen inte förnekat att det hänt men att han samtidigt uttryckt att han inte mindes våldet eftersom han varit påverkad och/eller fått en minneslucka.

”... därför att han påstår ju att han fick en black out, så att han hade ju inget minne utav det o, men eftersom han satt hos polisen där i flera timmar på natten så har ju dom säkert talat om för han vad han har gjort och så hära.” (Olivia)

De flesta av kvinnorna uttryckte dock att de såg mannens glömska som en del i att undkomma ansvar för det skedda och att han även om han fått en minneslucka borde ha förstått något av vad som hänt.

2. Förminskade våldet. Flertalet av kvinnorna återgav att när mannen pratade om våldet så förminskade han det. Det vill säga att han på olika sätt pratat om våldet som en mindre allvarlig företeelse än vad hon upplevt att det var. Förminskandet beskrevs ha skett på olika sätt. Vissa kvinnor beskrev att han pratat om henne som känslig och att det var hennes upplevelse som var överdriven. Andra kvinnor beskrev att han förminskade själva skeendet. Några kvinnor beskrev att samma man som förnekade våldet vid andra tillfällen kunde förminska det.

2.1 Upplevelsen överdriven. Ett sätt som vissa av kvinnorna återgav att mannen

förminskade betydelsen av våldet på var genom att han uttryckte att hennes upplevelse av det våldet var överdriven. Kvinnan beskrev att han uttryckt att hon varit för känslig både psykiskt och fysiskt. Mannen beskrevs ha uttryckt att hon tar åt sig för mycket och att hon borde känna inför det som hänt på ett annat sätt.

“Det var inte så farligt, det var väl ingenting, jag överdriver, så ont kan det inte ha gjort, det gjorde nog inte ens ont, och inte kan man väl vara rädd för det eller nåt sånt så det var ju inte så farligt det har han ju vidhållit hela tiden nä.” (Alice)

I dessa beskrivningar blev våldet förminskat genom att mannen uttryckte att det var hon som känt för mycket, för starkt, eller tagit för allvarligt på det hela. Mannen beskrevs här ha tagit sig rätten att bedöma legitimiteten i hennes upplevelse.

2.2 Våldet var inte farligt. Flera kvinnor återgav att när mannen pratade om våldssituationen så använde han ord som gjorde att det skedda lät mindre allvarligt än vad kvinnorna upplevt att det var. Mannen beskrevs ofta ha pratat om våldshändelsen som att det varit ofarligt våld eller ha använt sig av ord som inte refererar till våld, så som att han refererat till våldshändelsen som en “meningsskiljaktighet”.

“Eh han har mer uttryckt det som att vi har haft en konflikt eller meningsskiljaktigheter vi har båda två varit väldigt upprörda eller muntligt såna saker han har uttryckt det ehm ...” (Sophia)

I några fall beskrevs hans förminskning av våldssituationen ha skett med tiden. Det vill säga att han direkt inpå våldssituationen tog den på allvar men att han senare förminskade allvaret i den. Mannen beskrevs i dessa fall ha ändrat detaljer i sitt tal om våldssituationen så att den på så vis blev mildare än vad han först uttryckt.

”Näe men det jag frågade till exempel han spelade rysk roulett om eh hur han kunde göra så, så dan efter var han ju ledsen och sa till mig att jag kommer aldrig jag vill kan aldrig mer se på dig och barnen och så där för att jag har gjort det här och men sen när man pratar om det senare då ändrade han om versionen att det han hade inte haft nåt skott i fast jag visste att han hade det. Från början hade han erkänt att han hade det samma sak när han sköt med k-pist och så så fråga jag hur han kunde göra det och då skratta han sa att det var ju ingenting för att han hade full kontroll liksom så att i hans ögon efteråt så blev det inte så farliga saker liksom” (Karin)

Det fanns även ett exempel från en kvinna som uppgav att mannen skämtat bort våldet som ett sätt att neutralisera det. I kvinnornas berättelser framkom att de uppfattade mannens beskrivning av våldssituationen som en korrekt beskrivning av hur de trodde att mannens faktiskt såg på våldet.

3. Hon var problemet. Ett vanligt förekommande tema i intervjuerna var att kvinnorna återgav att mannen skuldbelade kvinnan för våldet på olika sätt. Det vill säga att kvinnan återgav att när mannen pratat om vad som hänt, så pratade han om det som kvinnans fel.

3.1 Hon provocerade fram våldet. Mycket vanligt var det att kvinnorna återgav att mannen sagt att hon provocerat honom och att om hon inte gjort det så hade han inte varit våldsam. Vissa av kvinnorna beskrev att mannen sagt att hon provocerat genom att

diskutera eller inte lyssna och andra beskrev att mannen sagt att hon provocerat genom att ägna intresse åt andra män.

“... och när inte han hade nåt mer och säga liksom och kände sig trängd i nån situation då var det såhär, nu diskuterar vi inte det här nåt mer, jo men jag tycker si och så eller vad man nu och då kunde det bara smälla liksom [...]oftast var det ju bara att beroende på vart man stod så att han tog tag i tillhyggen och kasta emot en och oftast så var det ju i samband med att {barnet namns} satt vid ett tillfälle bredvid mig eller {mannens namn} ju hade han på armen när han var liten, en Höganäs kruka han kasta precis mitt framför ögonen som sprätte upp och stolar bakom ryggen [...] det har ju inte slutat med en pryl liksom och det har inte funnit, ingen ångest nånsin efter utan bara det här att nu ser du vad som hände vad du fick mig och göra.[...] ” (Malin)

Vissa av männen beskrevs här ha visat ånger men dock samtidigt ha sagt att hon provocerat och att det ändå var skäl till hans handlande. Vanligare var dock att kvinnorna återgav att männen lagt hela skulden på dem och deras “provokationer” och inte uttryckt någon egen skuld eller eget ansvar. Kvinnan beskrev här att mannen anklagat henne för att han tappat kontrollen och att det således var hennes ansvar att han skulle bibehålla sin kontroll.

3.2 Hon började. Kvinnorna beskrev även att mannen uttryckt att det var kvinnan själv som initierat våldet. Att det var hon som till exempel börjat slå och att han endast slog tillbaka som ett svar på detta eller för att försvara sig. En av kvinnorna berättade att mannen förnekade allt våld, förutom just den gång då han hävdade att kvinnan börjat.

“... Eh, i och med att han, han har aldrig erkänt, att nånstans för att han ska ångra sig så måste han först erkänna det, att han har gjort, i och med att han aldrig har erkänt att han har gjort nåt fel så, så vet, ja, han har ju aldrig visat nån ånger så, utan när det var som värst och, och i rätten när det togs upp att han hade misshandlat mig då, då första gången så sa han att ah, hon slog mig så slog jag tillbaka, innan dess så var det alltid att "nä jag har inte slagit henne, det har aldrig förekommit" (Rachel)

I dessa beskrivningar framstod kvinnan som den som våldsamma och svårhanterliga och mannen som den kontrollerade vars svar på våldet endast var en rationell följd av hennes agerande.

3.3 Hon är psykiskt sjuk. Mannen beskrevs även ha hävdade att hon var psykiskt sjuk. Detta som en del i förnekande då han beskrevs ha hävdade att hennes psykiska sjukdom var anledningen till att kvinnan uppfattat att det förekommit våld. Mannen beskrevs ha uttryckt att hon hade vanföreställningar och att våldet således endast fanns i hennes huvud. I ett fall beskrevs mannen ha sagt att han använde våldet för att hjälpa henne med hennes psykiska sjukdom.

“Eh, när jag en gång var jättejätteledsen eh på honom och så där då, tvinga han ju eller låste in mig i tre dygn och då eller jag fick inte åka därifrån och då var det för att han mena på att jag hade var psykiskt sjuk och att jag hade fått en psykos så att han var tvungen att hålla mig inlåst men det var ju lite då om jag nu hade fått det vilket jag inte tror att jag hade fått så skulle han

ju kanske tagit mig till sjukhuset istället a så att nej men han hade alltid liksom eh - - ha han tycker nog fortfarande att han har gjort rätt liksom”
(Sophia)

I kvinnornas berättelser framkom inte om mannen själv trodde att våldet endast var i hennes huvud eller om han endast valde att uttrycka sig så. I ett fall beskrev dock kvinnan att han medvetet ljög i rätten om just detta.

4. Rätten att utöva våld. Några av kvinnorna återgav att mannen sagt att han helt enkelt hade rätt att utöva våld. Ibland handlade det om att han sagt att hans rätt att utöva våld berodde på att han var man och hon var kvinna och som man så hade han den rätten. I andra fall handlade det om att han helt enkelt hade rätt, inte i egenskap av man utan i egenskap av vem just han var.

4.1 Rätt att utöva våld eftersom han är man. I några av kvinnornas berättelser återkom att mannen menat att han hade rätt till våld på grund av att han var man. Mannen beskrevs i dessa fall ha en generell syn på kvinnan som underlägsen mannen.

“näe det, det han tolkar eller jag vet inte om han han säger inte som våld eller att han alltid hittar att på en ursäkt eller att han var tvungen för att, ja för att det här va nödvändigt för att han tyckte att det det han anser är rätt, och då ska jag lyssna för att kvinnan är, ska lyssna på mannen[...]"
(Jaqueline)

Hans beskrevs även ha talat om sitt våld som en konsekvens av att hon inte lyssnat och att hon i egenskap av kvinna borde lyssna.

4.2 Rätt att utöva våld eftersom han är just han. I ett fåtal fall beskrevs mannen ha sagt att han hade rätt att utöva våld men utifrån andra anledningar än att han var man. I ett fall beskrevs det sätt som han hade pratat om sin rätt till våldet på att det bara var så, han hade helt enkelt rätt och inte bara till våldet utan rätt i allt.

”Det enda det var ju det 'har jag rätt eller har jag rätt' det är liksom, det är hans ord det är fakta det han säger så att, det var aldrig nåt, nåt tal om att han hade fel eller förlåt att det blev som det blev eller och det än idag så har han aldrig bett om ursäkt på det kommer han aldrig och göra[...]" (Louice)

I ett annat fall beskrevs mannen ha hävdad sin rätt till våld genom att han sagt att han varit utvald av Gud och det var Gud som gav honom den rätten.

”Jo han tänker ju då att han är speciellt utvald, utav gud ja, och jag då har ju är ju behäftad då med massa olika demoner å grejer så som, ja, jag har fått med mig under {skratt} årens lopp å det gör ju då att jag vet ju inte mitt eget bästa och jag vet inte heller att jag är intresserad utav andra män för det är jag inte medveten {skratt} om själv, a och vice versa då och därför så tycker ju han då att han har rätt och de, han ska ju hjälpa mig ja, jo, det här andliga våldet då, driva ut demoner och så. Så att han kan rättfärdiga sin, ja det är ren vanlig kontroll och svartsjuka då.” (Amelie)

I dessa beskrivningar av vad mannen sagt förekom mindre av förnekande och förminskande men heller inga uttryck för skuld. Mannen var konsekvent i sitt beteende och handlade utifrån vad han tyckte var rätt.

Hur kvinnorna ser på mannens sätt att tala om våldet

I följande teman beskrivs kvinnornas känslor och tankar kopplat till mannens sätt att tala om våldet. Här utkristalliserades tre huvudteman; *Hon önskar att han hade pratat ärligt och ansvarsfullt om våldet*, *Hon förklarar hans våld* samt *Hon blev påverkad av hans sätt att prata om våldet* (se tabell 2 sidan 8)

5. Hon önskar att han hade pratat ärligt och ansvarsfullt om våldet. Återkommande var att kvinnorna återgav att de önskat att han hade pratat mer om våldet men på ett annat sätt än vad han gjorde. De önskade att han erkänt, tagit ansvar och förklarat eller resonerat kring våldet. Flera kvinnor beskrev att de hade eller hade haft en önskan om att han skulle ha pratat om våldet för hennes skull, några uttryckte att de önskat att han pratat mer om våldet för barnens skull eller för framtiden och eventuella framtida partners skull. I detta tema framkom att flera av kvinnorna uppfattade ett ärligt samtal om våldet som del i en bearbetning av våldet och att mannen i sitt sätt att tala om våldet förhindrade det.

5.1 För hennes skull. Flera av kvinnorna uttryckte att de önskade eller hade önskat att han hade pratat om våldet med dem. Eller att han åtminstone hade kunnat erkänna det han gjort eftersom det hade hjälpt henne att komma vidare.

“Han, han var, han hade ju misshandlat mig psykiskt massa med gånger innan han hade hotat mig, att han kasta ut mig genom fönstret, han kunde krossa varenda ben i min kropp och det här hade ju pågått jättelänge innan, den fysiska misshandeln ägde rum och {suckar} nånstans så känns det som att om han ändå kunde erkänna att han har gjort det och att han, ja, att han ångrar sig och sådär då hade det ändå varit, nån slags, ja men okej nu vet han i alla fall att han har gjort fel. Nu känns det som att ah du vet, jag är inte värt ens att tänka på att det han har gjort mot mig, är värt och, och tänka på.” (Rachel)

Flera av kvinnorna uttryckte också att de önskat att de tillsammans hade kunnat reda ut vad som hänt under tiden som relationen pågick.

”Och sen så kan man bli irriterad också på att vi egentligen inte har rätt ut eller ah kanske fått nån rådgivning eller... eh jag vet inte riktigt ja gått igenom liksom vad som har hänt och sen så vet jag inte om man ska reda i det heller i dagens läge men jag skulle nog ha velat det förut både bra och negativt kan jag säga ” (Clara)

Återkommande var att kvinnorna beskrev att det på något vis hade varit bra för dem och i ett tidigare skede också för relationen om mannen hade pratat mer och på ett ärligare sätt om våldet.

5.2 För barnens skull. Några av kvinnorna sa att de önskat att han pratat eller förklarat mer för barnen så att barnen hade kunnat få hjälp av mannen att förstå. Flera av kvinnorna berättade att barnen själva försökt prata med mannen men att det inte lett till att de fått en hjälpsam förklaring. Ofta beskrevs mannen inte ha velat prata om det alls.

“Jo, en gång när {barnets namn} - - skrev en lapp, det var när {mannens

namn} jobbade i Norge, {drar efter andan} då skrev han en lapp och lade i pappas ficka och skrev att han tyckte att det var jättejobbigt att pappa är full så mycket och att det är inte hans pappa då. Och den där lappen vet jag han var så förtvivlad över att pappa inte hade sagt någonting till han om den. {suckar} Och så frågade han om inte jag kunde fråga pappa och då gjorde jag det. Det var nog kanske några månader, någon månad efter nyårsafton när det här hade hänt då, när {barnets namn} hade blivit jätteledsen. Och frågade, {mannens namn} om den här lappen och 'Ja, jag såg någonting, men jag läste det inte så noga', sa han bara.' (Mira)

Flera av barnen hade umgänge med mannen och kvinnorna beskrev att det sätt som mannen pratade med barnen om våldet under umgänget skapade förvirring hos barnen.

“Men öh, så det blir ju fel för dom också att inte han svarar dom i alla fall, för dom var ju så små eller hon var ju så liten så hon vet ju inte liksom om hon kommer ihåg rätt och så där och sen när han förnekar det så, så blir det ännu mera att hon inte vet hur hon ska ställa sig till det så att “ (Eleonore)

I några fall hade barnens samtal med mannen lett till att de fått förklarat för sig att det var kvinnans fel att det blivit som det blivit, det vill säga att mannen även inför barnen skuldbelagt kvinnan. Kvinnorna beskrev att mannens sätt att prata med barnen begränsade barnens möjlighet till bearbetning och flera kvinnor uttryckte oro kring detta. Kvinnorna uttryckte i flera fall att det var smärtsamt att barnen gick tillbaka till den miljö hon själv kunnat lämna.

5.3 För att kunna förändras. Kvinnorna tyckte att han borde ha pratat om våldet och hur han fungerade för att själv kunna förändras. Några uttryckte att det vore bra om han hade gått i terapi eller behandling.

“Han förlorar ju så mycket och jag tror att om nån hjälpte honom o benämna det på nåt vis så skulle han ju kanske kunna, förmedla det till människor omkring sig och bli bemött på det sättet som han behöver för o bli förstådd, då skulle ju inte han behöva vara på defensiven hela tiden, eh” (Lilly)

Flera uttryckte detta i en kontext av att om mannen inte pratade fanns risken att han bara fortsatte med det mönster han hade och då riskerade att gå vidare och skada andra. Några beskrev att de träffat hans nya partner och att de hört om eller sett tecken på att han behandlade den nya partnern på samma sätt som han gjort med henne.

6. Hennes förståelse för varför han slår. I intervjuerna återkom att kvinnorna själva på olika sätt förklarade eller försökte förstå mannens beteende. Kvinnorna hade förklaringar både till varför han pratat om våldet så som han gjort men också det fysiska våldet och hur han hanterat situationen efter en våldssituation. Kvinnorna uttryckte tankar om vad de trodde var det våldsamma beteendet ursprung men de förklarade också våldet utifrån vem han var och vilka egenskaper han hade eller inte hade. Kvinnorna beskrev att den förklaring till hans våld som hon efterhand skaffat sig hjälpt henne att hantera och bearbeta det skedda. Förklaringarna beskrevs sällan varit något som mannen själv gett till våldet utan snarare något som kvinnan tänkt ut utifrån vad mannen berättat om sin bakgrund eller hur han agerat i olika situationer. Några kvinnor sa att de tagit hjälp av andra i sina försök att förstå mannen.

6.1 Hon förklarar hans våld med hans bakgrund. Flera av kvinnorna beskrev

att de trodde att hans våld var en konsekvens av hans bakgrund. Några av kvinnorna berättade att de visste att mannen blivit utsatt för våld som liten eller sett närstående personer bli utsatta för våld och att de trodde att det påverkade hans våldsbruk. Vissa av kvinnorna menade att hans våld var en konsekvens av att han hade haft en svår uppväxt i stort.

“Eh, jag vet inte, det jag tror, han har ju vuxit upp i en familj där våld har förekommit dagligen i stort sett, hans pappa har misshandlat mamman sönder och samman vid flera tillfällen hans syster har blivit misshandlad av pappan och sina bröder, {mannens namn} själv har blivit misshandlad jag, jag, han har inte sett annat än, än det här. Jag tror inte, att han uppfattar, i hans värld så är det, så har inte våldet existerat ända sen han varit barn så att. Jag tror att det, det har med det och göra.” (Rachel)

Några uttryckte att det att han kom från en kontext där det var okej att slå kvinnor bidrog till hans våld.

6.2 Hon tror att han har någon form av psykisk störning. Flera av kvinnorna sa att de trodde att mannen hade en psykisk störning. Återkommande var att de beskrev att han hade en oförmåga att sätta sig in i hur andra människor tänkte och kände, någon uttryckte att de trodde att han var psykopat. Avsaknad av empati återkom som en beskrivning av hur kvinnorna upplevde att mannen fungerade.

“... Alltså jag inser mer och mer att han är ju så otroligt störd och sjuk liksom så att eh ... a jag vet inte riktigt ... jag inser väl liksom att det det var alltså... jag tror att han är psykopat så att därför så så försöker jag liksom för att förlåta mig själv att jag tillät det att gå så länge läsa det finns ju inte så mycket böcker i och för sig men att förstå .. lite grann hur jag tror att han tänker liksom” (Karin)

Flera av kvinnorna beskrev att insikten eller tankarna om att han hade en störning hade kommit efterhand och inte fanns där i början av relationen. Insikten om hans störning beskrevs ofta ha hjälpt henne att förstå vad som skedde samt förlåta sig själv för att hon stannade.

6.3 Hon tänker att han gjorde så gott han kunde. Vissa av kvinnorna beskrev våldet som en konsekvens av att mannen var oförmögen att bete sig annorlunda, att han inte kunde bättre. Dessa förklaringar var ofta mer förlåtande och handlade om att han kanske var omogen, saknade kunskap eller hade svårt för vissa situationer men att han inte menade illa.

“Mm, ehm... jättesvårt men, men jag tror säkert att han är väldigt ångerfull kring det och att det är nåt som var väldigt impulsivt och liksom styrt av.. ah, känslor och okontrollerat liksom. Ehm, så jag tror egentligen inte att han har velat utsätta mig för våld utan..och tycker liksom inte att jag öhm, är, vad säger man..att jag att, nä men han tycker inte att det är ok liksom egentligen {försiktigt skratt}” (Edith)

Andra kvinnor sa att han saknade kunskap om hur man skulle bete sig eller att han helt enkelt var omogen och att det var därför han gjorde som han gjorde.

“jag tror inte..jag tror inte han kan ta, så mycket ansvar..liksom, över saker

och ting. Det är därför jag tänker att han är så mycket yngre i .. sättet än vad han ä egentligen.” (Ellen)

Dessa förklaringsmodeller låg närmare de som mannen själv beskrevs ha haft relaterat till att tappa kontrollen och vara oförmögen att göra annorlunda.

7. Hon blev påverkad av hans sätt att prata om våldet. Flera av kvinnorna beskrev att mannens sätt att prata om våldet hade påverkat deras syn på vad som skett. Kvinnorna sa sig många gånger ha funderat över om det kanske var så att hon egentligen bar skulden för våldet eller att våldet kanske inte varit så allvarligt. Det blev här tydligt att mannens förhållningssätt till våldet påverkade kvinnornas egen syn på sig själva och våldet. Fler av kvinnorna sa dessutom att de hade begränsade möjligheter att uttrycka sig kring det som skedde. När kvinnorna velat uttrycka sin åsikt eller prata med mannen om våldet tenderade mannen att hota henne med mer våld.

7.1 Hon har kämpat med sitt förhållningssätt till hans tal om våldet. Några av kvinnorna beskrev att de under tiden med mannen kunde fråga sig om han kanske hade rätt i sitt tal om våldet, att det till exempel varit hennes fel att han slog. Kvinnorna uttryckte att det varit tärande att leva tillsammans med en man som hade en helt annan syn på vad som skedde än vad kvinnorna själva hade. Flera kvinnor beskrev att de förändrade sig för att vara honom till lags och för att undvika våld.

“... alltså, {harklar sig} det tror jag det tog nog lång tid efter att ha hört honom säga samma sak i rättegångarna som va. Så liksom att verkligen inse att.. herregud, han knuffade mig, avsiktligt han sitter där och ljuger. Först liksom acceptera att han, att han har gjort det och så acceptera att han blånekar att han ljuger om det och att det inte är så väsentligt eller viktigt eller det inte betyder nånting för honom än idag liksom. Det har vart många olika processer liksom att försöka förstå liksom och, sen också har det väl vart processer med en själv att man har tyckt att man vart dum som accepterat att bli knuffad och sen liksom köpa ah men jag kanske inte skulle ha stått där vid bänken jag skulle väl ha gått ut ur rummet men hade jag gått ut ur rummet så hade han nog blivit arg för det också då hade han kanske kastat nånting eller gjort nånting annat dumt så att det kunde jag ju inte veta då.” (Alice)

Några av kvinnorna beskrev att det var konstigt att tänka tillbaka på tiden med mannen och hur hon då förändrade sitt förhållningssätt till att passa honom. Några kvinnor beskrev att hennes aktuella förhållningssätt till vad som skett kunde vara olika i olika stunder. Att hon även efter att ha lämnat mannen kunde fundera över om han kanske hade haft rätt ändå. Kvinnorna beskrev att dessa funderingar påverkade hennes syn på sig själv. Några kvinnor beskrev att hennes förhållningssätt till våldet främst förändrades i mötet med honom och att hon då åter fick brottas med hans förståelse av vad som hänt.

”Då när jag levde i den relationen så blir man matad med med saker om ens person ens personlighet och ens sätt och vara och agera så blir det en sanning till slut. Är det nån som säger att du vet ingenting du kan ingenting du förstår ingenting du är en lägre stående varelse du är ful du är. Alltså blir man att man hör det varje dag varje dag så blir det en sanning till slut, eh idag är det väl inte riktigt så, för jag ser ju till o omge mig med människor som. . .både säger konkret och behandlar mig på ett annat sätt som gör att

jag kan äta {skrattar till} och få tillbaka ett gott självförtroende tror jag så att idag idag är det inte så jobbigt. Det blir jobbigt i telefonsamtal i stunden när man har det framför sig men om man lagt på luren igen så slår man det ifrån sig på ett helt annat sätt. . .” (Naomi)

Kvinnorna beskrev att de fått slita mycket med att hitta ett eget sätt att förhålla sig till det skedda och att de i vissa fall fortfarande kämpade med det.

7.2 Hans hot om våld tystade henne. Flera kvinnor beskrev att han inte velat prata om våldet och att när hon försökte prata och reda ut vad som skett så hotade han henne med mer våld.

“Öh jag minns inte om jag har pratat om det men. . . . näe men jag har nog inte gjort det för öh då när vi fortfarande bodde ihop så . . . kunde jag inte prata om det för att jag visste att jag är kvar där så jag kan inte diskutera det riktigt för att han hade hotat mig så jag var riktigt rädd så jag, eh jag jag var ganska rädd o ta upp det här och diskutera det” (Ruth)

Några kvinnor beskrev att han hotade med våld även när han blev rädd att hon skulle prata med andra om våldet. Genom hotet om våld begränsade han således hennes utrymme att bli bekräftad i sin utsatthet och bearbeta det skedda.

DISKUSSION

Denna studie har sökt besvara två frågeställningar, dels hur kvinnorna beskrev att mannen pratat om det våld han utövade samt hur kvinnan såg på det sätt som mannen pratat om våldet. Svaren på frågeställningarna kommer att diskuteras i tur och ordning. En metoddiskussion förs även samt att studiens begränsningar lyfts. Diskussionen avslutas med att de primära resultat från studien samt teoretiska och praktiska implikationer av studien diskuteras samt att förslag ges till hur man kan forska vidare inom området.

Den första frågeställningen var att undersöka hur kvinnorna beskrev att mannen pratat om det våld han utövade. Denna studie fann att de teman som återkom i kvinnornas beskrivningar om hur männen talat om våldet var *Det har inte hänt, Förminskar allvaret med våldet, Hon är problemet* samt *Rätten att utöva våld*. I kvinnornas beskrivningar av mannens tal om våldet så bekräftas i hög grad det som tidigare forskning funnit. Män tenderar att underdriva sitt våldsbruk, lägga ansvaret för våldet på andra särskilt kvinnan samt i vissa fall hävda sin rätt att utöva våld (Dobash & Dobash, 2004; Hearn, 1998; Hydén 1999; Lundgren, 2004).

Att kvinnorna beskrev att mannen hävdat att våldet inte hänt var ett framträdande tema. Detta skedde främst på två sätt, det ena var genom att mannen beskrevs helt ha förnekat våldssituationen det andra var genom att han sagt att han inte mindes våldet. Det är möjligt att männen förnekande våldet även inför sig själva. Ett av jagförsvaren är förnekande (Sigrell, 2000). Förnekande är ett primitivt försvar och används för att hålla något obehagligt i verkligheten borta från medvetandet. I Hearn (1998) studie deltog 60 män i samtal om det våld de utövade i nära relationer med kvinnor. Endast en av de 60 männen i Hearn studie förnekade helt våldet, de flesta förnekade aspekter av våldet. I föreliggande studie var det betydligt vanligare att männen beskrevs ha förnekat sitt våldsbruk helt. Männen i Hearn studie hade själva

valt att delta i ett samtal om sitt våld medan männen i aktuell studie beskrivs via kvinnan vilket kan förklara denna skillnad.

En viktig del i den våldsutsatta kvinnans uppbrottsprocess har visat sig vara att hon ser sin utsatthet (Nordborg, 2008). Att mannen hävdar att våldet inte hänt eller att han inte minns är ett sätt att förneka hennes utsatthet och också ett sätt att förneka sitt ansvar. Några av kvinnorna uttryckte att de såg mannens "minnesförlust" just som ett sätt att undfly ansvar för våldet och menade att även om mannen inte mindes själva våldet så borde han ha förstått vad som hänt.

Att mannen beskrevs ha förminskat våldet var frekvent förekommande i intervjuerna. Mannen beskrevs ha gjort detta dels genom att förminska hennes upplevelse av våldet och dels genom att förminska själva våldet i sig. Mannen beskrevs i förminskandet av hennes upplevelse ha uttryckt sig om hennes känslighet. Enligt Erson (1997) tenderar kvinnor och män att tala på olika sätt. Män uttrycker sig ofta mer tvärsäkert och kvinnor försiktigare. Kvinnor tenderar dessutom att tillskrivas egenskaper så som svaghet och känslomhet medan män tillskrivs styrka och rationalitet. Erson menade att detta är en bidragande faktor till den ojämlika maktbalansen mellan könen. Männen i aktuell studie beskrivs först ha varit våldsamma och därefter tagit sig rätten att bedöma legitimiteten i kvinnans upplevelse av våldet. Detta kan ses som en spegling av den språkligt präglade maktbalansen mellan könen.

Männen beskrevs även ha förminskat det faktiska våldet. Eliasson (2008a) menade att det för den våldsamma mannen finns många skäl att förändra beskrivningen. Att bli identifierad i egna och/eller andras ögon som en kvinnomisshandlare är sällan önskvärt. En tendens hos män att underdriva sin våldsutövning har också visats vilket här kan tänkas återspeglas (Dobash & Dobash, 2004; Hearn 1998). Förminskandet kan även ses som ett förnekande av aspekter av våldet. Förnekande som försvar är särskilt förekommande nära inpå något obehagligt (Sigrell 2000), några av männen i aktuell studie beskrevs ha förminskat våldet först ett tag efter våldshändelsen. Flera av kvinnorna beskrev dock att de trodde att mannens beskrivning av händelsen var en korrekt spegling av mannens faktiska syn på händelsen.

Ett tema var mannens skuldbeläggande av kvinnan. Mannen beskrevs ha uttryckt att kvinnan provocerade genom att till exempel bete sig olämpligt, vara flörtig eller säga emot. Mannen beskrevs också ha anklagat kvinnan för att hon fick honom att tappa kontrollen. Mannen beskrevs på sätt och vis ha uttryckt en oförmåga, oförmågan att behålla kontrollen. Samtidigt beskrevs mannen ha uttryckt att det var kvinnans ansvar att se till att han behöll kontroll och detta genom att hon skulle bete sig på det sätt han önskade. Enligt Fonagy (2010) kan ett aggressivt beteende ses om ett tecken på en begränsad symbolisk förmåga, våldet är i dessa fall en konsekvens av att ord för känslor inte finns. Om männen ifråga hade en bristande symbolisk förmåga skulle ansvarsförläggandet av våldet på kvinnan nästan kunna ses som ett uttryck för självinsikt. Att mannen på någon nivå förstod att hennes förmåga att kontrollera sina handlingar är bättre än hans. Detta beskrevs dock aldrig ha uttryckts, snarare beskrevs mannen ha uttryckt att kvinnans beteende var en legitim anledning till hans tappade kontroll. Enligt Burman (2007) har domstolar i vissa fall tenderat att mildra straffet för män som uttryckt att våldet varit en konsekvens av att de känt sig provocerade av kvinnan. Burman menar att domstolarna därigenom bekräftat handlandet som moraliskt försvarbart samt implicit antytt att mannen har rätt att i viss mån styra kvinnans beteende. Sådana samhälleliga tendenser understödjer det beteende männen i aktuell studie beskrivs ha utövat. Att se kvinnans som ansvarig för våld hon utsätts för är

dessutom en tendens man återfunnit på flera nivåer i samhället (Eliasson, 2008; Hearn, 1998; Jeffner, 1998)

Mannen beskrevs även ha skuldbelagt kvinnan för våldet genom att hävda att det var hon som initierat det, det vill säga att hon varit våldsamt först. Mannen beskrevs här ha uttryckt sitt handlande som en naturlig följd av kvinnans beteende. Det är såklart möjligt att mannen upplevde sig ha varit utsatt av kvinnan. Fonagy (2010) menade att den som vuxit upp med våldsamma omsorgspersoner har lättväckt ångest och lätt upplever sig attackerade av sin omgivning. Enligt Balint (1993a) är parrelationen dessutom särskilt aktuell för att aktivera vissa primitiva inslag hos oss och Lyons (1993b) menade att det i destruktiva parrelationer kan finnas en tendens att man projicerar ut icke önskvärda sidor hos sig själv på partnern för att sedan attackera dem. Att männen beskrevs ha sagt att kvinnorna var våldsamma skulle således kunna ha varit en del i en kraftig projektion. En sådan förklaringsmodell till våldet och projektionerna förklarar dock inte de mönster man funnit där endast män visats upprepa generations- och könsmonster gällande våld (Eliasson & Elligrim, 2006; Pahl, 1985). Enligt Hearn (1998) tillåter den sociala konstruktionen maskulinitet våld i högre grad än den sociala konstruktionen femininitet vilket således skulle kunna vara en kompletterande förklaring till ett sådant könsbundet generationsmönster.

Mannen beskrevs även ha hävdad att kvinnan var psykiskt sjuk och att våldet endast förekom i hennes huvud. Mannen beskrevs här ha ifrågasatt kvinnans förmåga till verklighetsprövning. Hearn (1998) menade att en av de kraftigaste våldsutövningarna är när man tar sig rätten att uttala sig om någons annans definition av verkligheten och sin situation. Mann (refererad till i Hearn, 1998) menade att sådana ifrågasättande är särskilt vanliga i heterosexuella relationer och att dessa ifrågasättanden präglas av den samhälleligt könade maktbalansen. Att ta sig rätten att uttala sig om någon annans hela uppfattning om verkligheten är en särskilt kraftig form av psykiskt våld.

Ett tema som var något ovanligare handlade om att mannen beskrevs ha sagt sig ha rätt att utöva våld. I detta tema beskrevs mannen bland annat ha hänvisat till deras olika kön som en legitim anledning till våldet. Mannen beskrevs i dessa fall inte ha förnekat våldet men heller inte ha ursäktat det. Hearn (1998) beskrev att det fåtal män i hans studie som bekände utan att beskriva ånger ofta hyste ett uttalat kvinnoförakt. Enligt Hearn kan den man som uttalar sig om våldet som sin rätt känna ett starkt behov av att hävda sin manlighet just med hjälp av våldet som verktyg.

Den andra frågeställningen i aktuell studie handlade om hur kvinnan såg på mannens sätt att tala om våldet. Här var det kvinnornas egna tankar relaterat till mannens sätt att tala eller inte tala om sitt våld som var i fokus. De teman som här framkom var *Hon önskar att han hade pratat ärligt och ansvarsfullt om våldet*, *Hon förklarar hans våld* samt *Hon blev påverkad av hans sätt att prata om våldet*. Att kvinnorna fick kämpa med både mannens och sitt eget sätt att förhålla sig till våldet blev här tydligt. Det som Lundgren (2004) beskriver om normaliseringsprocessen men även kritiken mot den blir aktuellt i diskussionen kring kvinnornas tankar och upplevelser (Hydén 1999; Hydén 1995).

Ett återkommande tema var att kvinnorna uttryckte att de önskat att mannen pratat om våldet på ett ärligare och öppnare sätt. En önskan om hans erkännande och att han skulle ta ansvar för sina handlingar uttrycktes. Kvinnorna beskrev att de trodde att det hade det hjälpt henne att bearbeta våldet och komma vidare i sin egen utveckling. Enligt Holmberg & Enander (2007) så är en viktig del i kvinnans uppbrottsprocess från

mannen att få bekräftat sin utsatthet. Då män sällan utövar våld mot kvinnor inför andra så är kvinnor ofta utlämnade åt sina egna samt mannens beskrivningar av vad som skett (Nordberg, 2008b). Att få bekräftelse av andra än mannen i sin utsatthet är således inte lätt.

Kvinnorna uttryckte också att de önskade att mannen pratat om våldet för barnens skull. I flera fall så var barnen de som fortfarande träffade mannen. Kvinnorna beskrev att det förhållningssätt som mannen hade till våldet påverkade barnen negativt. Barn som levt med en man/pappa som slår har ofta blivit utsatta för liknande typ av fysisk och psykisk press som mamman (Eriksson 2008c). Små barn har dessutom en begränsad förmåga att kognitivt förstå och bearbeta våldet och är dessutom i högre grad beroende av den våldsamma omsorgspersonen. Den begränsade kognitiva förmågan i kombination med den höga utsattheten skapar lätt kraftig ångest hos barnet. Att ha en nära omsorgsperson som är våldsam kan komma att påverka både den egna identiteten men också förståelsen av omgivningen och framtida relationer (Fonagy, 2010; Fonagy, Moran & Target, 1993).

Flera kvinnor uttryckte även att de önskat att mannen talat öppnare om våldet för att han själv skulle kunna förändras. Både för mannens egen skull men också för hans framtida eller aktuella partners skull. Hydén (1999) menade att mannen genom att förneka sitt ansvar och hemlighålla sitt våld inför andra också kan fortsätta med våldet. Det är inte ovanligt att män som brukar våld i sin relation samtidigt explicit tar avstånd från våld i nära relationer (Hydén 1999). Att öppet stå bakom en ståndpunkt men samtidigt öppet handla annorlunda skapar konflikt inom individen själv såväl som hos omgivningen. McWilliams (1999) beskriver att en del i en god jagstyrka är förmågan att stå ut med verkligheten så som den är. Att stå ut och våga se verkligheten är dessutom ett underlag för att kunna utvecklas.

I intervjuerna med kvinnorna framkom också deras egen förståelse för mannens våld. Här lyftes kvinnornas tankar kring uppkomsten samt bibehållandet av våldet. Att mannen själv hade varit utsatt för våld, att han hade en psykisk störning samt att de trodde han gjorde så gott han kunde framkom. Hydén (1999) menade att det samtal som pågår om våldet mellan parterna i en våldsam relation är ett samtal av konstant förhandlande och tolkande. Det är dock inte ovanligt att parternas gemensamma berättelse också rymmer mannens ansvarsbefrielse. Några av kvinnorna berättade att de trodde mannens våld var en konsekvens av att han vuxit upp med våld omkring sig. Att kvinnorna förklarade mannens våld med hans uppväxt kan ses som ett sätt att lyfta mannens ansvar, det var hans barndoms fel. Kvinnorna beskrev samtidigt att bildandet av en förståelse kring bakgrunden till mannens våldsamhet hade hjälpt dem att bearbeta det som skett. Några kvinnor beskrev våldet som en konsekvens av att han hade en psykisk störning eller saknade någon egenskap och att detta gjorde att han slog. Här beskrevs förklaringen till hans våld ha hjälpt henne att förlåta sig själv. Att några kvinnor uttryckte att de hade behövt förlåta sig själva tyder också på att de kände skuld inför det våld de blev utsatta för. Enligt Lundgren (2004) är det inte ovanligt att kvinnorna tar på sig visst ansvar för sin utsatthet. Det kan också anses förväntat utifrån vad som tidigare beskrivits om den syn som finns kring kvinnor som brottsoffer (Burman, 2007; Eliasson, 2008a; Grände, 2005; Holmberg, Smirthwaite & Nilsson, 2005; Jeffner, 1998; Norberg 2008b).

Mannens oförmåga att handla annorlunda beskrevs också som en förklaring till hans våld. Kvinnornas förklaringar till mannens våld låg här närmare de förklaringar som våldsamma män i tidigare såväl som i aktuell studie har beskrivit (Hearn, 1998).

Det vill säga att våldet uttrycktes vara bortom mannens kontroll. Kvinnorna beskrev i dessa fall mannen som omogen eller oförmögen men med en god intention.

Sättet som männen talade om våldet på påverkade kvinnorna. Mannens beskrivna förnekande, förminskande samt skuldbeläggande av våldet upplevdes av flera kvinnor både under och efter relationen som en påfrestning. Kvinnorna beskrev att de kämpat med hans beskrivning av vad som skett och att de många gånger ifrågasatt sin egen uppfattning om hur det gått till. Detta går i någon mån i linje med den normaliseringsprocess som Lundgren (2004) menade förekommer i den våldsamma relationen. Mannen beskrivs i normaliseringsprocessen lägga ansvaret på kvinnan för våldet och kvinnan efterhand ta på sig detta ansvar. Att kvinnorna i denna studie beskrevs ha fått kämpa med hans förhållningssätt till våldet och i någon mån också anammat det kan ses som en del i den normaliseringen. Dock verkar kvinnorna i denna studie inte ha uppfattat våldet som något normalt. I deras beskrivningar framstår våldet och mannens beskrivning av det sällan som att det var självklart rätt. Kvinnorna i aktuell studie beskrev snarare att det fått kämpa med att förhålla sig till mannens beskrivning. Den kritik som lyfts mot normaliseringsprocessen i att kvinnan inte är en passiv aktör i relationen kan genom denna studie stärkas (Hydén 1995).

Flera av kvinnorna beskrev också att mannens hot om våld tystade henne. Hon vågade inte prata om våldet med mannen och ibland inte heller med andra än mannen då risken var att hon skulle bli utsatt för våld om hon gjorde det. Att få sätta ord på sin utsatthet är för många en viktig del både i bearbetning och i utveckling samt också ett led i att lämna mannen (Holmberg & Enander, 2007). Man kan endast spekulera i utfallet av ett scenario där mannen erkänner våldet i sin helhet och varken förminskar kvinnans upplevelse eller skuldbelägger henne för våldet. Ett av flera tänkbara scenarion är att mannens öppna erkännande skulle skapa en inre konflikt hos honom och att denna inre konflikt skulle kunna leda till en förändring. Ett annat scenario är att kvinnan blev bekräftad i sin utsatthet och därmed kunde ta steget att lämna mannen. Det är dock inte ovanligt att mannen som utövar våld till en början visar mycket skuld och säger att han ska förändra sig och att detta bidrar till att kvinnan stannar (Eliasson, 2008a). I det scenariot erkänner han dock hennes utsatthet men hävdar samtidigt att den är över. En man som däremot erkänner hennes fulla utsatthet tar på sig ansvaret och samtidigt också erkänner att våldet kommer fortsätta, det är möjligen en man som är lättare att lämna.

Metoddiskussion

Intervjuerna kodades med en induktiv ansats, jag har utifrån detta försökt vara blank i mina förväntningar på materialet och låtit materialet tala (Braun & Clarke, 2006). Det är dock troligt att mina tidigare kunskaper om mäns våld mot kvinnor påverkat tolkningarna. Tidigare psykologstudent Silander (2014) har dock utfört en första om än ofärdig analys av några av intervjuerna som är aktuella i denna studie. Resultaten i denna studie och Silanders är snarlika varandra vilket tyder på att min förståelse av materialet understöds.

För att delta i projektet (USBKF) inom vilka intervjuerna utfördes skulle våldet ligga som längst tre år tillbaka i tiden (Broberg et al. 2010). Kvinnorna ombads i intervjuerna att uppge specifika situationer där mannen uttalat sig om våldet. Intervjuerna utfördes ett år efter att projektet påbörjats varpå våldet som kvinnorna

refererade till kan ha varit som längst fyra år tillbaka i tiden. Lång tid till våldet kan antas ha påverkat kvinnornas minne negativt. Även alltför kort tid från en traumatiserande situationen kan dock påverka minnet negativt (Courtois, 2004). Några av kvinnorna uttryckte i linje med detta att de ännu inte bearbetat händelserna och att det gjorde det svårt för dem att prata om våldet. Inget sådant citat har dock tagits med i resultatet.

Denna studie är noga med att påtala att det är kvinnans beskrivningar av vad mannen sa som återges. Samtidigt så görs ett implicit antagande om att kvinnorna ändå berättar något om vad mannen faktiskt sa. Det antagandet styrks av att kvinnornas beskrivningar om mannens tal om våldet i hög grad överensstämmer med tidigare studie av Hearn (1998). Enligt Hearn var de deltagande männen i hans studie de män som gått med på att prata om sitt våld och således män som i någon mån erkänt våldet. I denna studie beskrivs männens tal om våldet även om männen själva inte erkänt sitt våld. Att aktuell studie har låtit kvinnorna beskriva mannens tal kan därför tänkas säga något om mannens tal som mannen själv inte valt att säga. Det finns heller inga uppenbara skäl för kvinnorna att förvränga bilden av det som skett.

Intervjuerna utfördes vid tredje och sista mättillfället i forskningsprojektet (USBKF). De 32 intervjuerna som användes i aktuell studie valdes dessutom ut baserat på längd där långa intervjuer förväntades ge mer information. Detta har medfört att kvinnorna i aktuell studie är de kvinnor som var motiverade nog att delta vid sista tillfället i projektet samt kanske också var de som hade störst behov av att prata om våldet. De kvinnor som inte var motiverade nog eller som hade mindre behov av att prata, alternativt svårare att formulera sig kring våldet valdes således bort. Det är möjligt att detta påverkade resultatet. Samtidigt så var syftet med studien att få en fördjupad kunskap om de aktuella kvinnornas perspektiv, inte att beskriva det generella vilket kan förklara urvalsmetoden.

Denna studie har inte haft som syfte att problematisera kvinnornas förhållningssätt till våldet. Jag har gjort ett aktivt val om att främst beskriva deras upplevelser och i högre grad problematisera männen samt de tendenser i samhället vilka kan ses understödja mäns våld mot kvinnor. Detta val har gjorts utifrån att tidigare forskning ofta fokuserat på kvinnorna och varför de stannar i våldsamma relationer (Lundgren, 2004; Nordborg, 2008b). En problematiserande ansats riktad mot kvinnan kan riskera att lägga ansvaret och skulden för våldet på den utsatta kvinnan.

Begränsningar

Denna studie uppvisar ett antal begränsningar. En sådan begränsning är att information endast ges om de 219 deltagarna och ej de specifika 32. Detta då forskningsprojektet USBKF (Broberg et al., 2011) gett nya kodnummer till intervjuerna innan de lämnades ut till mig med hänsyn till känslighet i materialet. Delar av den information som finns om deltagarna i stort kan inte med säkerhet anses vara representativ för deltagarna i aktuell studie.

Respondenterna i aktuell studie är de utsatta kvinnorna samtidigt så är det i hög grad männens beskrivna uttalanden som lyfts. Syftet med aktuell studie var bland annat att beskriva mannens tal om våldet ur kvinnans perspektiv. Studien hade dock tjänat på att ha information även om mannen. På så vis hade läsare kunnat få en bättre bild även av dessa ”passiva” deltagare. Sådan information hade dock varit svårt att ha med i

aktuell studie på grund av etisk hänsyn.

Alla kvinnor i studien var mammor. Denna studie har dock inte valt att fokusera eller problematisera detta faktum. Detta kan ses som en begränsning då det är möjligt att föräldraskapet påverkat mannens tal såväl som hur kvinnorna såg på det.

Ytterligare en begränsning rör det faktum att det inte är jag som utfört intervjuerna samt att jag endast transkriberat några av dem. Detta medför att jag inte haft tillgång till den icke-verbala kommunikationen samt på endast några av intervjuerna kunnat höra kvinnans intonering. Detta kan öka risken för feltolkningar av materialet. Jag har dock arbetat med att minimera denna risk genom att ta hänsyn till intervjun i sin helhet samt att en repetitiv genomgång av materialet genomförts. Risken för feltolkningar hade kunnat minimeras än mer om dubbla bedömare hade läst materialet och analysen aktivt diskuterats dem emellan, detta hade ökat interbedömarreliabiliteten (Hayes 2000). Det var dock inte möjligt inom ramen för aktuell studie.

Aktuell studie redovisar inte specifikt för våld i andra relationer än heterosexuella relationer vilket kan ses som en begränsning. Om våld inom samkönade relationer kan man läsa specifikt i bland annat Holmberg och Stjernqvist (2005). Våld inom andra relationer än heterosexuella parrelationer är dock ett område som kräver mer forskning.

Konklusion

Denna uppsats har i hög grad bekräftat tidigare forskning. Både kring hur den våldsutövande mannen beskrivs ha talat om sitt våld samt hur kvinnorna sett på hans tal om våldet. I aktuell studie har männen på olika vis beskrivits ta avstånd från sitt våld, ha förlagt skulden på kvinnan samt skyllt på krafter bortom hans kontroll. Ett fåtal av männen beskrevs dessutom ha ansett sig ha rätt till våldet. Kvinnorna å sin sida beskrev att de försökt förstå mannen, de uttryckte en önskan om att han kunnat prata ärligt och ansvarstagande om våldet samt beskriver att de fått kämpa med sitt förhållningssätt till mannens beskrivning av både våldet och av kvinnan själv. Kvinnorna beskrev även hur hotet om våldet begränsat hennes utrymme att tala. Kvinnorna uttryckte att ett ärligt samtal kring våldet hade fyllt en bearbetande och utvecklande funktion för henne såväl som för mannen och barnen. I aktuell studie var mannens beskrivning av kvinnan som psykisk sjuk vanligt förekommande. Detta har i tidigare forskning inte framträtt lika tydligt och kan ses som en extrem variant av psykiskt våld i och med att det kraftigt ifrågasätter kvinnans uppfattning om verkligheten.

Denna studie har kunnat visa på att de aktuella kvinnorna inte var passiva aktörer i mannens beskrivning av verkligheten, utan snarare ofta aktiva i sitt motstånd. I en parrelation med en våldsam man som uttrycker en så annorlunda syn på vad som sker är det dock av förklarliga skäl svårt att hålla fast vid en egen individuell beskrivning av våldet. Enligt Hydén (1999) behövs det för de flesta kvinnor hjälp utifrån för att de ska orka lämna.

Studien har sökt att ge insikt och fördjupad kunskap i hur våldsamma relationer och specifikt talet i våldsamma relationer kan te sig. Denna insikt kan vara av värde för alla som arbetar med eller på andra sätt möter personer i en våldsam relation. Egna värderingar speglas lätt i kommunikationen med den utsatta kvinnan, det är därför av största vikt att uppmärksamma mer eller mindre outtalade och skadliga normer kring

synen på den våldsutsatta likväl som på förövaren (Björk och Heimer, 2008d). Genom att påtala dessa normer så kan risken minska att de tar överhanden. Att se kvinnans utsatthet utan att skuldbelägga henne eller göra henne till ett passivt offer är väsentligt i bemötande, inte minst från hälso- och sjukvård. Att hålla mannen som ansvarig för sina våldshandlingar samtidigt som han erbjuds den hjälp som behövs kan även ses som vägen bort från våldet för mannen. Motivationen att försöka förändra något man inte tillskrivs kontroll över är ofta låg. Att förändra det andra tillskriver en ansvar för och förväntar sig borde rimligen vara högre.

Förslag till hur man skulle kunna forska vidare inom området är att intervjua både kvinnan och mannen i den våldsamma relationen. Detta för att ytterligare få information om hur deras gemensamma och enskilda beskrivning av våldet ser ut. Det hade även varit intressant att låta barnen beskriva sina upplevelser av talet om våldet. Det kan anses särskilt relevant då barn tenderar att i högre grad vara utlämnade till andras och inte minst sina omsorgspersoners tolkningar av verkligheten.

Referenslista

- Almqvist, K., & Broberg, A. (2004) *Barn som bevittnat våld mot mamma—en studie av kvinnor och barn som vistats på Kvinnojourer i Göteborg*. Göteborg: Lundby Stadsdelsförvaltning.
- Balint, E. (1993). Omedveten kommunikation mellan man och hustru. I S. Ruzsyczynski (red.), *Psykoterapi med par*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Björk, A., & Heimer, G. (2008d). Hälso- och sjukvårdens ansvar. G. Heimer & D. Sandberg (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar* (2:e upplagan). Stockholm: Studentlitteratur.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Broberg, A., Almqvist, L., Axberg, U., Grip, K., Almqvist, K., Sharifi, U., & Iversen, C. (2011). Stöd till barn som bevittnat våld mot mamma. *Resultat från en nationell utvärdering*. Göteborgs universitet: Psykologiska institutionen, Göteborg
- Burman, M. (2007). *Straffrätt och mäns våld mot kvinnor - om straffrättens förmåga att producera jämställdhet*. Uppsala: Iustus förlag.
- Carbone-Lopez, K., Rennison, C. M., & Macmillan, R. (2012). The transcendence of violence across relationships: New methods for understanding men's and women's experiences of intimate partner violence across the life course. *Journal of quantitative criminology*, 28(2), 319-346.
- Cohen, L. R., Hien, D. A., & Batchelder, S. (2008). The impact of cumulative maternal trauma and diagnosis on parenting behavior. *Child maltreatment*, 13(1), 27-38.
- Courtois, C. A. (2004). Complex trauma, complex reactions: Assessment and treatment. *Psychotherapy* 41(4): 412-25.
- Dobash, R. P., & Dobash, R. E. (2004). Women's Violence to Men in Intimate Relationships Working on a Puzzle. *British journal of criminology*, 44(3), 324-349.
- Dobash, R. E., & Dobash, R. P. (2003). *Women, violence and social change*. London: Routledge.
- Eliasson, M. (2008a). Att förstå mäns våld mot kvinnor. G. Heimer & D. Sandberg

- (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar* (2:a upplagan). Stockholm: Studentlitteratur.
- Eliasson, M., & Ellgrim, B. (2006). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: En kunskapsöversikt*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Enander, V., & Holmberg, C. (2004). *Varför går hon? Om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. Göteborg: Kabusa Böcker
- Eriksson, M. (2008c). Barn som upplever våld – män som utövar våld. I G. Heimer D. Sandberg (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar* (2:a upplagan), 89-107. Stockholm: Studentlitteratur.
- Erson, E. (1997). Ska kvinnor tala som män. I G. Nordborg (red.), *Makt & Kön*. Eslöv: Symposium.
- Fonagy, P. (2010). *Attachment theory and psychoanalysis*. Other Press, LLC.
- Fonagy, P., Moran, G. S., & Target, M. (1993). Aggression and the psychological self. *The International Journal of Psychoanalysis*, 74, 471-482.
- Frenzel, A. (2014). Brott i nära relationer: en nationell kartläggning. *Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)*.
- Gavey, N. (2013). *Just sex? The cultural scaffolding of rape*. London: Routledge.
- Grip, K., & Broberg, A. (2013). *Utvärdering av stödinsatser för mammor som utsatts för våld i en nära relation av en manlig partner*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Grände, J. (2005). *"Jag kallade det aldrig för våldtäkt": att möta våldtagna kvinnor*. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).
- Hayes, N. (2000). *Doing psychological research: Gathering and analysing data*. Maidenhead: Open University Press.
- Hearn, J. (1998). *The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: Sage.
- Holmberg, C., Smirthwaite, G., & Nilsson, A. (2005). *Mäns våld mot missbrukande kvinnor: ett kvinnofridsbrott bland andra*. Stockholm: Mobilisering mot narkotika.
- Holmberg, C., Stjernqvist, U., & Sörensen, E. (2005). *Våldsamt lika och olika: om våld i samkönade parrelationer*. Stockholms Universitet: Centrum för Genusstudier, Stockholm
- Hydén, M. (1995). Debatt mot en förståelse av kvinnomisshandel som en social process. *Tidskrift för genusvetenskap*, 4, sid-67-74.
- Hydén, M. (1999). Mäns ansvar och kvinnors motstånd. Fem teser om mäns våld i nära relationer. *Socionomen: facktidskriften för kvalificerat socialt arbete*, 6, 27-36.
- Jeffner, S. (1998). *Liksom våldtäkt, typ..: om ungdomars förståelse av våldtäkt*. Stockholm: Brevskolan.
- Lundgren, E. (1991). *Våldets normaliseringsprocess: två parter-två strategier*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige (ROKS).
- Lyons, A. (1993b). Man och hustru: det gåtfulla valet. I S. Ruszczynski (red.), *Psykoterapi med par*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Nordborg, G. (2008b). Att förstå mäns våld mot kvinnor. G. Heimer D. Sandberg (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar* (2:a upplagan). Stockholm: Studentlitteratur.
- Pahl, J. M., & Pahl, J. (1985). *Private violence and public policy: The needs of battered women and the response of the public services*. London: Routledge & Kegan Paul.

- Sigrell, B. (2000). *Psykoanalytiskt orienterad psykoterapi: en introduktion*. Stockholm: Natur och kultur.
- Silander, K. (2014) *Jag har aldrig fått nån förklaring, aldrig fått ett förlåt, aldrig fått nånting*. Opublicerat arbete. Göteborgs universitet: Psykologiska Institutionen, Göteborg.
- Steele, H., & Steele, M. (2008). *Clinical applications of the adult attachment interview*. New York; London: Guilford Press.
- Straus, M. A. (2011). Gender symmetry and mutuality in perpetration of clinical-level partner violence: Empirical evidence and implications for prevention and treatment. *Aggression and Violent Behavior, 16*(4), 279-288.
- Straus, M. A., Hamby, S. L., Boney-McCoy, S., & Sugarman, D. B. (1996). The revised conflict tactics scales (CTS2) development and preliminary psychometric data. *Journal of family issues, 17*(3), 283-316.
- Swan, S. C., & Snow, D. L. (2002). A typology of women's use of violence in intimate relationships. *Violence Against Women, 8*(3), 286-319.
- Van Lawick, J. (2013). *Våld i nära relationer*. Lund: Studenlitteratur AB.
- Weston, R. (2008). Insecure attachment mediates effects of partners' emotional abuse and violence on women's relationship quality. *Journal of Family Violence, 23*(6), 483-493.

BILAGA

Frågeguide våld

Första frågan i intervjun handlar om hur mamman/barnet uppfattar att pappan tänker kring våldet, och om han över huvud taget uppfattar det som förekommit som "våld". En av följdfrågorna är hur mamman/barnet tänker om detta. Svaret på frågan är mycket viktig för den fortsatta intervjun. Det måste finnas en gemensam grund mellan mamman/barnet och intervjuaren, alltså oavsett vad förövaren tycker, rörande om det förekommit våld eller ej, för att den fortsatta intervjun ska flyta så smidigt som möjligt. Om intervjuaren pratar om "våldet" medan mamman/barnet bara anser att det förekommit "bråk" finns risken att intervjun haltar och blir svår att fullfölja. Intervjuaren måste alltså anpassa sitt språkbruk till mammans/barnets benämning. Samtidigt kan intervjun medföra att mamman/barnet börjar ändra sig och använda ett annat språkbruk, t ex genom att prata mer öppet om det våld som förekommit. Då måste intervjuaren vara beredd att "följa med".

Intervjufrågorna är tänkta att ställas i den ordning som anges, men guiden ska inte användas "slaviskt".

Om mamman/barnet börjar besvara fråga 2 i samband med att hon svarar på fråga 1, så är detta OK, MEN ställ i så fall inga följdfrågor rörande fråga 2 under diskussion av fråga 1. Återvänd i stället till ämnet efter det att fråga 1 är besvarad, och säg något i stil med: Vi har ju redan berört hur X pratat om våldet (dvs. fråga 2) men jag skulle vilja komplettera med ett par frågor. Det är mycket viktigt att intervjun belyser mammans/barnets uppfattning om X inställning till våldet på två "nivåer", dels som episodiska minnen av vad han faktiskt sagt/visat, och dels i form av hur mamman/barnet tänker om det förövaren sagt/visat. Om du ställer en specifik fråga t ex. Kan du beskriva hur han uttryckt sig, eller vad han gjort, och svaret är undvikande eller väldigt oprecist (Han säger och gör precis som alla andra), så behöver Du följa upp med en begäran om precisering (Kan du ge ett exempel på hur han uttryckt sig?). Om mamman/barnet då återigen svarar lika oprecist vet vi att hon/han fått en andra chans att uttrycka sig tydligare men valt att inte ta den.

Om mamman/barnet säger ifrån att hon/han inte vill eller inte kan svara på en viss fråga, så respekterar vi naturligtvis det.

Om mamman/barnet har besvär med tempus (tänker, tänkte) och vill uttrycka att hon/han tycker att det skett en förändring så är hon/han naturligtvis välkommen att göra det. Då anpassar Du frågorna till de "faser" hon/han önskar beskriva.

Mammaintervjun

Intervju med <Kodnummer> Intervjuare: <namn> Datum: <åååå-mm-dd> Då kan vi börja

1. Först vill jag fråga dig hur Du uppfattar att X tänker kring våldet mot dig? (ge mamman utrymme för att prata fritt, och följ sedan upp det som hon inte själv tagit upp med följdfrågor):

- (a) Anser han att det över huvud taget förekommit våld från hans sida?
- (b) Hur ser han på omfattningen av våldet?
- (c) Hur tror du att han ser på sitt ansvar för våldet?
- (d) Hur tror du att han tänker om din roll när det gäller våldet?

Försök att så långt som möjligt komplettera (a) (b) (c) & (d) dels med episodiska minnen (exempel) och dels med mentalisering (vad tänker du om det)

- i. Kan Du ge exempel på hur han har visat att han tänker så?
- ii. Vad tänker Du om det (att han tänker så)?

2. Min nästa fråga handlar om hur X pratat om våldet, d v s vilka ord han använt? (ge mamman utrymme för att prata fritt, och följ sedan upp det som hon inte själv tagit upp med följdfrågor):

- (a) Benämner han det han gjort som våld?
- (b) Har han förklarat sitt beteende? Hur (orsaken/anledningen/skälet till våldet)?
- (c) Har han någon gång självmant tagit upp det som hänt efter en våldshändelse?

Om mamman varit inne på en del av detta redan som svar på fråga 1 så rekapitulera något av svaret och fråga om hon vill säga något mer om det. Försök att så långt som möjligt komplettera (a) (b) & (c) med:

- i. Kan Du ge exempel på det?
- ii. Vad tänker Du om att han sa så?

3. Nu vill jag fråga dig hur du tror att han känner inför det våld han använt mot dig? (ge mamman utrymme för att prata fritt, och följ sedan upp med):

- (a) Tror du att han ångrar eller känner skuld för det han gjort mot dig?
 - i. Hur har han visat det, kan du ge något exempel?
 - ii. Vad tänker Du om det?

() Barnet har inte varit utsatt för direkt våld från X () Barnet har varit utsatt för direkt våld från X i form av

.....
.....

4. Min sista fråga rör hur du uppfattar att X tänker kring om, och i så fall hur, våldet påverkat barnet(n)? (ge mamman utrymme för att prata fritt, och följ sedan upp med):

- (a) Har han pratat med dig om hur våldet mot dig påverkat barnen?
- (b) Har han pratat med barnet/barnen om hur de påverkats av hans våld mot dig?
 - i. Kan du ge något exempel på vad han sagt?
 - ii. Vad tänker Du om det?

Om det förekommit direkt våld mot barnet

- (c) Har han pratat med dig om det våld barnet blivit utsatt för?

- (d) Har han pratat med barnet om det våld barnet självt blivit utsatt för?
- iii. Kan du ge något exempel på vad han sagt?
- iv. Vad tänker Du om det?

Då stänger jag av bandspelaren nu